P(III)-Sanskrit-G-4/Set-1

2020

SANSKRIT — GENERAL

Fourth Paper

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

SET - 1

Course - I

(Marks : 50)

Unit - I

(Marks : 25)

- 1. Define and illustrate any one of the following alamkāras :
   15×1

   (নিম্নলিখিত যে-কোনো একটি অলঙ্কারের লক্ষণ উদাহরণসহ আলোচনা করো ঃ)
  - (a) छेकानुप्रासः
  - (b) अर्थान्तरन्यासः
  - (c) उपमा
  - (d) व्यतिरेकः
  - (e) समासोक्तिः
  - (f) प्रतिवस्तूपमा।
- Determine the alamkāras of the following ślokas showing the proper reasons (any one): 10×1
   (যে-কোনো একটির অলঙ্কার কারণসহ নির্ণয় করো ঃ)
  - (a) नवपलाशपलाशवनं पुरः स्फुटपरागपरागतपङ्कजम्।
     मृदुलतान्तलतान्तमलोकयत् स सुरभिं सुरभिं सुमनोहरैः।।
  - (b) अविदितगुणापि सत्कविभणितिः कर्णेषु वमति मधुधाराम्। अनधिगतपरिमलापि हि हरति दृशं मालतीमाला।।

Please Turn Over

- (c) मानुषीषु कथं वा स्यादस्य रुपस्य संभवः।न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात्।।
- (d) सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम्।
   वृणुते हि विमूश्चकारिणं गुणलुब्धाः स्वयमेव संपदः।।

Unit - II

(Marks : 25)

- 3. Answer any one of the following questions :
   (নিম্নলিখিত যে-কোনো একটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ)
  - (a) Write an informative note on 'कौटिल्य's 'अर्थशास्त्रम्'
     (কৌটিল্যের অর্থশাস্ত্র বিষয়ে একটি তথ্যমূলক প্রবন্ধ লেখো।)
  - (b) What is the meaning of the word 'छन्द:'? Discuss briefly the works related to 'छन्द:'. (ছন্দ শব্দের অর্থ কী? ছন্দ বিষয়ক গ্রন্থগুলির সংক্ষিপ্ত পরিচয় দাও।)
- Write short notes on any one of the following : (নিম্নলিখিত *যে-কোনো একটির* ওপর সংক্ষিপ্ত টীকা লেখো ঃ)
  - (a) आर्यभट्टः
  - (b) नागार्जुनः
  - (c) सुश्रुतसंहिता
  - (d) नाटचशास्त्रम्।

Course - II (Marks : 50) Unit - I (Marks : 40)

5. Who was Vidura? Write after Vidura the qualities of a learned person (पण्डित). 2+8 (বিদুর কে ছিলেন? বিদুরের মত অনুসারে পণ্ডিত ব্যক্তির গুণাবলি বর্ণনা করো।)

Or / অথবা

Write a note on 'forgiveness' as stated by Vidura. 10 (বিদুর কথিত 'ক্ষমা' বিষয়ক উপদেশ বিবৃত করো।)

(2)

15×1

10×1

- 6. Answer any three questions :
  - (যে-কোনো তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ)
  - (a) 'श्रोतुमिच्छामि ते धर्म्यम्' Who is the speaker? From whom did he want to listen 'धर्मोपदेश' and why? ('श्रोतुमिच्छामि ते धर्म्यम्' — वज्हां कि? कांत থেকে তিনি 'धर्मोपदेश' छनएठ फ्रायाहन এवং क्न?)
  - (b) What according to Vidura, are the three doors to hell and why? (বিদুরের মতে কোন তিনটি নরকের দ্বার এবং কেন?)
  - (c) Who, accroding to Vidura, is a truely wise person? (বিদরের মতে যথার্থ জ্ঞানী কে?)
  - (d) What are the six vices an aspirant should avoid?
     (উন্নতিকামী ব্যক্তির কোন ছয়টি দোষ পরিহার করা উচিত?)
  - (e) Who is always happy? (নিত্যসুখী কে?)
  - (f) What do you mean by 'Satasāhasrī Samhitā'? State reason behind this name. (শতসাহস্রী সংহিতা কাকে বলা হয়? এই নামকরণের কারণ নির্দেশ করো।)
  - (g) What are the six things neglected by people after attaining their goal? (লক্ষ্য লাভের পর মানুষ কোন ছয়টি বিষয় অবহেলা করে?)
  - (h) Which works should not be done alone? (একাকী কোন কোন কাজ করা উচিত নয়?)
  - (i) What is 'mantraviplava'? (মন্ত্রবিপ্লব কী?)
- Translate into Bengali or English : (বাংলায় অথবা ইংরেজিতে অনুবাদ করো ঃ)
  - (a) अनाहुतः प्रविशति अपृष्टो बहु भाषते।
     अविश्वस्ते विश्वसिति मूढ्येता नराधमः।।
  - (b) एको धर्मः परं श्रेयः क्षमैका शान्तिरुत्तमा। विद्यैका परमा तृप्तिरहिंसैका सुखावहा।।

0r / অথবা

- Explain any one of the following with reference to the context.
   (প্রসঙ্গ উল্লেখপূর্বক যে-কোনো একটির ব্যাখ্যা করো ঃ)
  - (a) आत्मनो बलमज्ञाय धर्मार्थपरिवर्जितम्।
     अलभ्यमिच्छन् नैष्कर्म्यान्मूढबुद्धिरिहोच्यते।।

P(III)-Sanskrit-G-4/Set-1

6×2

12×1

6×3

(b) एकः पापानि कुरुते फलं भुङ्क्ते महाजनः। भोक्तारो विप्रमुच्यन्ते कर्त्ता दोषेण लिप्यते।।

Unit - II

(Marks : 10)

- 9. Write a short paragraph in Sanskrit on any one of the following topics (within 50 words): 10×1 [নীচের যে-কোনো একটি বিষয়ে সংস্কৃতে একটি সংক্ষিপ্ত অনুচ্ছেদ লেখো (৫০টি শব্দের মধ্যে)] :
  - (a) अस्माकं पर्यावरणस्य संरक्षणम्।।
  - (b) भारतदेशस्य संहतिः।।
  - (c) संस्कृतदिवसोद्यापनम्।।